

**ПОСЛЕДВАЩА ОЦЕНКА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО
НА
МЕТОДИКА ЗА ИЗВЪРШВАНЕ НА
ИНДИВИДУАЛНА ОЦЕНКА НА
ПОТРЕБНОСТИТЕ ОТ ПОДКРЕПА ЗА ХОРАТА
С УВРЕЖДЕНИЯ**

ЗА ПЕРИОДА 01.04.2019 г. – 30.06.2019 г.

СЪДЪРЖАНИЕ:

I. РЕЗЮМЕ

II. ВЪВЕДЕНИЕ

III. ТЕКУЩА СИТУАЦИЯ

IV. ЦЕЛИ И ЕФЕКТИВНОСТ НА НОРМАТИВНИЯ АКТ

V. ЕФИКАСНОСТ НА НОРМАТИВНИЯ АКТ

VI. УСТОЙЧИВОСТ И СЪГЛАСУВАНОСТ

VII. ПОЛЕЗНОСТ И РЕЛЕВАНТОСТ

VIII. ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ

ОВ – Оценка на въздействието

МТСП – Министерство на труда и социалната политика

АСП – Агенция за социално подпомагане

ДСП – дирекция „Социално подпомагане“

ЗЛП – Закон за личната помощ

ЗХУ – Закона за хората с увреждания

ППЗХУ – Правилник за прилагане на Закона за хората с увреждания

ЗИХУ – Закон за интеграция на хората с увреждания

ЕС – Европейски съюз

ПСПСМИ - Помощни средства, приспособления, съоръжения и медицински изделия

I. РЕЗЮМЕ

Настоящата последваща ОВ на Методиката за извършване на индивидуална оценка на потребностите от подкрепа за хората с увреждания обхваща периода на действие от 01.04.2019 г. до 30.06.2019 г. Целта е да се оцени въздействието от прилагането на Методиката и резултатите от предефинираните основни същностни характеристики и процедури на действащата нормативна уредба, в сила от 01.01.2019 г. Чрез оценката ще се установи дали Методиката е произвела планирания и желан ефект върху нейните адресати – целеви групи, институции и среда като цяло и дали реализираните въздействия биха могли да бъдат дефинирани като пряко произтичащи от действието и прилагането на методиката или само частично обвързани с ефекта от прилагането на правните норми.

Със ЗХУ (в сила от 01 януари 2019 г.) е извършена промяна на механизма за предоставяне на вида подкрепа с цел постигане на индивидуален подход при оценяването, адекватна преценка на най-подходящия вид подкрепа, съобразен с индивидуалните потребности на човека с увреждане, който да осигури възможност за приобщаване и независим живот в общността. Съгласно нормативната уредба индивидуалната оценка е комплексна и отразява потребностите на човека с увреждане. Тя изследва свързаните със здравословното състояние на човека с увреждания функционални затруднения и наличието на бариери при изпълнението на ежедневните и други дейности, с цел оказване на необходимата подкрепа. След установяване на вида подкрепа, човекът с увреждане се насочва към компетентните институции и организации за реализиране на съответните му права. Индивидуалната оценка на потребностите се изготвя по настоящ адрес на човека с увреждане от специализиран отдел в ДСП към АСП, с което се отговаря на критиките от заинтересованите страни спрямо липсата на достатъчна ефективност, ангажираност и последващ контрол от страна на досега действащата консултативна комисия, съставена от представители на различни институции.

Новият подход предвижда изготвянето на индивидуалната оценка да се извършва от специализирани отдели в ДСП, в чиито функции е заложено основно да осъществяват тази дейност. В състава на специализираните отдели са квалифицирани експерти, обучени за работа с хора с увреждания.

Процесът на оценката на прилагането на Методиката за извършване на индивидуална оценка на потребностите от подкрепа за хората с увреждания, преминава през следните основни процедурни етапи:

1. Определяне на обхвата и структуриране на оценката;
2. Събиране на данни, включително чрез консултации със заинтересованите страни;
3. Анализ на данните;
4. Извършване на оценяването и формулиране на изводи;
5. Изготвяне на доклад за извършената последваща оценка на въздействието;
6. Осигуряване на публичност на извършената оценка на въздействието.

ОВ се фокусира върху постигнатите ефекти в резултат на приемането на Методиката за извършване на индивидуална оценка на потребностите от подкрепа за хората с увреждания, като следва да се отбележи, че ЗХУ и ЗЛП не са предмет на настоящата оценка, тъй като разглежданите въздействия отразяват въведения нов подход на оценяване на хората с увреждания и неговото отражение при предоставяне на социално-икономическата подкрепа от държавата за тази целева група. Оценката разглежда двете основни нормативни посоки на подкрепа: финансова подкрепа по реда на ЗХУ и направления с конкретни подкрепящи услуги.

Настоящата ОВ е изготвена съвместно от експерти на МТСП и АСП, в качеството на правоприлагащи органи от страна на двете институции.

II. ВЪВЕДЕНИЕ

Методиката за извършване на индивидуална оценка на потребностите от подкрепа за хората с увреждания е приета с Постановление № 64 на Министерския съвет от 29 март 2019 г. и обнародвана в Държавен вестник, брой 27 от 02 април 2019 г. С Методиката се урежда начинът за изготвянето на индивидуална оценка на потребностите на хората с увреждания по смисъла на чл. 20, ал. 1 от ЗХУ, включително оценката за потребността от предоставяне на социални услуги, лична помощ или друг вид подкрепа при условия и по ред, определени със закон. Целта на индивидуалната оценка е получаване на детайлна информация за ситуацията относно участието на човека с увреждане в обществото и установяване на индивидуалните потребности от подкрепа.

Законовата делегация за приемане на Методиката се съдържа в чл. 22, ал. 3 от ЗХУ и чл. 12, ал. 1 от ЗЛП. Разработена е в изпълнение на § 3 от Преходните и заключителни разпоредби на ЗХУ, според който до 31 март 2019 г. включително Министерският съвет приема Методиката.

Методиката за извършване на индивидуална оценка на потребностите от подкрепа за хората с увреждания е съществена част от действащата от началото на 2019 г. нормативна уредба, която урежда областите и средствата за оказване на подкрепа за хората с увреждания.

1. Инструментариум

1.1. Използвани методи

Методите за извършване на настоящата ОВ включват два отделни инструментариума:

1. методи и инструменти за събиране на данни и информация и
2. методи и инструменти за анализ на данни и информация.

1.2. Методи и инструменти за събиране на данни и информация

При извършването на ОВ са приложени следните методи, целящи набиране на максимално обхватна база от данни и информация:

1. документален анализ;
2. консултации и анкети;
3. дискусии (кръгли маси, работни срещи).

Документален анализ

Анализът на документи предоставя първоначалната информация и данни относно контекста на оценяваната политика и служи за изграждането на изводи и заключения относно нейните ефекти и резултати.

Консултации и анкети

Предвид идентифицираната необходимост от допълнителни данни и информация в рамките на изготвянето на ОВ са отчетени резултатите от проведените анкети в системата на АСП.

1.3. Методи и инструменти за анализ на данни и информация

При изготвянето на настоящата ОВ са използвани самостоятелно или в комбинация следните методи и инструменти за анализ на събраните данни и информация:

1. качествен анализ;
2. количествен анализ;
3. други.

Качествен анализ

Качественият анализ се основава на събрани данни от наличната информация, предоставена от административната статистика на АСП. За целите на ОВ е използван метода на качествения анализ на данни, при който се извършва хронологично подреждане на информацията с цел да се установят резултатите от предприеманите

действия и събития, което да спомогне за идентифициране на различните въздействия на новата нормативна уредба, в частност Методиката, върху заинтересованите страни.

Количествен анализ

За извършването на количествен анализ на събраните данни е приложена обща рамка за количествена оценка, чрез която са изведени поредица от количествени стойности относно установените ползи и разходи, съответно проявилите се рискове при реализирането на оценяваната материя. За целта са използвани няколко групи индикатори.

Индикаторите за измерване на общите цели са индикатори за количествено изразяване на представянето и резултатността при постигането на общата цел. Те се отнасят към последиците от прилаганата Методика, като измерват нейната обща ефективност, ефикасност и устойчивост и се фокусират върху нейното пряко и непосредствено влияние спрямо заинтересованите страни.

Индикаторите за измерване на конкретните и оперативните цели са индикатори за вложени ресурси, получен резултат и въздействие.

2. Цели, предмет и обхват на оценката

Целта на последващото оценяване на действащата Методика е да се анализират резултатите от нейното прилагане и степента, в която нейните цели са постигнати. Чрез оценяването се преследва извършването на базирано на доказателства измерване на качеството, резултатността и констатиране на евентуални проблеми по прилагането на Методиката.

С изготвянето на настоящата последваща ОВ се постигат следните обществено значими резултати:

1. даване на отговори на въпросите относно постигането на резултатите от прилагането на Методиката;
2. извършване на контрол върху качеството на приетия нормативен акт;
3. генериране на важна база от данни и информация, която да послужи за вземането на информирани решения при бъдещи изменения и допълнения на действащата Методика, уреждаща извършването на индивидуалната оценка на потребностите за хората с увреждания;
4. анализиране на причините, в случаи на констатирани проблеми при прилагането на Методиката;
5. оценяване на рисковете, свързани с текущото състояние на нормативния акт.

Последващата оценка на въздействието на Методиката се извършва в съответствие с утвърдените в националното ни законодателство за последваща оценка индикатори, както следва: степен на постигане на целите и ефективност, ефикасност, устойчивост и съгласуваност, полезност и релевантност на оценявания нормативен акт.

3. Заинтересовани страни

За постигане на възможно най-широко покритие на всички потенциални заинтересовани страни от оценявания нормативен акт е приложен инструментът за набелязване на заинтересованите страни, който е в две стъпки:

- идентифициране на категориите заинтересовани страни, за които се отнася или които имат интерес в съответната област на действие на политики и законодателство;
- определяне на категориите заинтересовани страни в съответствие с нивото на интерес или на влияние върху конкретната нормативна промяна, за която трябва да се проведе консултацията.

Списъкът на заинтересованите страни включва:

1. граждани с увреждания и техните близки;
2. представители на публичната власт;
3. национално представителни организации на и за хората с увреждания;
4. организации на и за хората с увреждания;
5. други.

4. Обществени консултации. Обсъждания в рамките на работни срещи. Социален диалог

След като Министерския съвет прие Методиката за извършване на индивидуална оценка на потребностите от подкрепа за хората с увреждания (в сила от 01 април 2019 г.), в периода 27.03-29.03.2019 г. е проведено обучение на началниците на специализирани отдели към 147-те териториални структури на АСП (ДСП). На обучението са представени новите нормативни актове – ЗХУ, ЗЛП, ППЗХУ и Методиката за извършване на индивидуална оценка на потребностите от подкрепа за хората с увреждания, както и релевантните приложения към тях. Разяснен е начинът на изготвяне на индивидуалната оценка, съответно на попълване на новите унифицирани формуляри, изчисляването на необходимия брой часове за лична помощ и други аспекти, свързани с реалното правоприлагане на нормативните актове при съобразяване със заложените разпоредби. Упражнено е също практическо изготвяне на индивидуална оценка.

През месец април 2019 г. са проведени две обучения на новоназначени служители, в които са взели участие 43 служители.

През месец май 2019 г. са обучени 216 служители от специализираните отдели към ДСП в страната и директори на регионалните дирекции за социално подпомагане към АСП. Обученията са проведени от експерти от централната администрация на АСП, членове на работните групи, сформирани за разработването и последващото обсъждане (прецизиране) на проектите на ЗХУ, ППЗХУ, ЗЛП и Методиката за извършване на индивидуална оценка на потребностите от подкрепа за хората с увреждания.

На обученията са представени предложения, постъпили от представители на неправителствения сектор, работещи в областта на правата на хората с увреждания и социалното им приобщаване, свързани с изготвяне на индивидуалната оценка на потребностите.

Проведени са редица срещи и консултации за изясняване правоприлагането на Методиката и анализиране на дискуссионните области със заинтересованите страни.

Проведени са две работни срещи през м. април и две през м. май с представители на националните граждански инициативи „Системата ни убива“ и „Системата ни убива всички“. На тези срещи са обсъдени срещаните трудности при подаване на заявления-декларации за изготвяне на индивидуална оценка на потребностите, сигнали за неправилно консултиране на граждани по отношение на включването в механизма лична помощ, липсата на достатъчно информация в териториалните структури на Агенцията за осигуряване правата на хората с увреждания. В резултат от проведените срещи, АСП изготви седем методически указания по прилагане на законодателството, акцентирани на условията за включване в механизма лична помощ, адекватното консултиране на гражданите, поставянето на достатъчно информация на таблата в ДСП.

Изготвени са множество отговори по запитвания относно изпълнението на разпоредбите на нормативния акт в практиката.

На 28.05.2019 г. е проведена кръгла маса, организирана от АСП, на тема: „Сътрудничество между държавата и неправителствения сектор при прилагане на новата нормативна уредба, свързана с правата на хората с увреждания“, с участието на министъра на труда и социалната политика, представители на национално представените организации на и за хора с увреждания, членове на Националния съвет за хората с увреждания, представители на националните граждански инициативи „Системата ни убива“ и „Системата ни убива всички“, както и представители на ръководно и експертно ниво от страна на МТСП и АСП. При обсъждането на процедурата по изготвяне на индивидуална оценка на потребностите, от една страна е споделена констатация, че нововъведеният подход на оценяване създава известни затруднения сред правоимащите лица (предимно относно попълването на формуляра за самооценка). От друга страна реформата в областта на политиката за правата на хората

с увреждания предполага именно имплементиране на принципа на индивидуализация при оценяването за дефиниране оказването на адекватна социално-икономическа подкрепа на нуждаещите се, поради което комплексността при оценяване следва да се запази. Новата оценка дава гласност на волята на правоимащия, което е практика в редица държави при оценяване на хората с увреждания. Споделено е виждането за повишаване на информираността сред засегнатите лица (свързано с необходимостта от допълнителни разяснения за правата, които могат да упражнят съгласно новото законодателство) и подобряване на правоприлагането от страна на компетентния орган, с оглед постигане на ефективност в този двустранен процес.

На 11.07.2019 г. е проведена втората кръгла маса, организирана от АСП, на тема: „Сътрудничество между държавата и неправителствения сектор при прилагане на новата нормативна уредба, свързана с правата на хората с увреждания“, с участието на ръководството на АСП и експерти. Партньори на кръглата маса бяха представители на Омбудсмана на Република България, Националното сдружение на общините в Република България, национално представените организации на и за хората с увреждания, представители на националните граждански инициативи „Системата ни убива“ и „Системата ни убива всички“, както и експерти от МТСП.

Отново е поставен въпросът относно необходимостта от попълване на формуляр за самооценка, чрез който се набира съществена част от информацията, необходима за изготвянето на индивидуална оценка на потребностите на правоимащите лица. Хората с увреждания трудно се ориентират и не разбират необходимостта от попълване само на относимата част от формуляра за самооценка, съобразно потребността и нейното заявяване. В редица случаи се попълва част от формуляра, която не е приложима. Лицата открито изразяват недоволство и мнения, свързани с предположение, че се търси причина, за да не получат финансова подкрепа.

Други дискутирани въпроси са свързани с намирането на асистенти за предоставянето на механизма лична помощ. Проблемът е породен от недостига или липсата на кандидати за асистенти, които да обезпечават реалното изпълнение на дейностите, свързани с предоставянето на тази асистентска подкрепа. Констатирана бе необходимостта от популяризиране на новите аспекти от законодателството в областта на правата на хората с увреждания, в частност възможността хората, нуждаещи се от лична помощ да посочат асистент, което би улеснило общините.

АСП изготви указателни писма до териториалните си структури във връзка с прилагане на механизма лична помощ, а също така разпространи информационна брошура в цялата страна.

Изготвени са информационни материали, активно са включени в процеса и средствата за масово осведомяване и други. Изготвени са отговори по запитвания относно изпълнението на практика на нормативния акт. Поддържа се активен, засилен диалог с неправителствения сектор. Налице е непрекъсна комуникация и взаимодействие с оглед получаване на обратна връзка за удовлетвореността на лицата и/или необходимостта от оптимизиране на процесите.

III. ТЕКУЩА СИТУАЦИЯ

В конкретния случай въпросите, на които трябва да се даде отговор са:

1. Как новите норми, въведени с Методиката, работят на практика?

След влизане в сила на ЗХУ и в изпълнение на конкретни разпоредби, произтичащи от закона, АСП и НОИ сключиха споразумение за обмен на информационен масив с оглед обезпечаване на правоприлагането на новата правна рамка. НОИ предоставя данни за лицата, чиито социални пенсии за инвалидност, получавани като втора пенсия, са прекратени от 01.01.2019 г., като ежесечно ведомството осигурява информацията относно лицата с отпуснати пенсии и съответния вид, рефлектиращ върху определяне размера на месечната финансова подкрепа по ЗХУ.

Месечната финансова подкрепа по ЗХУ представлява преобразуване на отпусканата месечна добавка за социална интеграция за транспортни услуги, за

информационни и телекомуникационни услуги, за обучение, за диетично хранене и лекарствени продукти и за достъпна информация, както и на изплащаните социални пенсии за инвалидност, изплащани към друг вид пенсия, в размер 25 на сто, на правоимащи лица. В тази връзка в съответствие с новата правна рамка бе осъществена трансформация на социалните пенсии за инвалидност, изплащани към друг вид пенсия от НОИ в размер 25 на сто, в месечна финансова подкрепа. Считано от 01 януари 2019 г., този вид пенсии бяха служебно прекратени от НОИ, след което институцията изпрати на всеки засегнат пенсионер писмено разпореждане с размера на пенсията, която остава дължима. Прекратените по този ред пенсии вече са част от новата месечна финансова подкрепа, която се изплаща от АСП. Изплащането на останалите дължими от 01 януари 2019 г. пенсии се извършва по установения ред. През месец януари 2019 г. на всички лица, които са получавали месечни добавки за социална интеграция и социална пенсия за инвалидност, получавана като втора пенсия, е отпусната новата месечна финансова подкрепа в размери, регламентирани в чл. 70 от ЗХУ. Месечната финансова подкрепа е първият компонент на финансовата подкрепа по ЗХУ, съобразно степента на увреждането. База за изчисляване на размера на подкрепата е линията на бедност, установена за страната за съответната година. Линията на бедност е динамичен монетарен показател, което гарантира индексирание на финансовата подкрепа ежегодно. При определянето на размера на месечната финансова подкрепа се вземат предвид степента на увреждане, а в хипотезите на чл. 70, т. 4 и 5 от закона, законодателят е предвидил, като релевантно условие и вида на пенсията, получавана от лицето към момента на отпускане на месечната финансова подкрепа, което предпоставя интензитета на подкрепата. Вторият компонент на финансовата подкрепа се състои от целеви помощи, съобразно вида на увреждането и в зависимост от потребностите на оценяваното лице, установени в оценката.

В ЗХУ и ППЗХУ са регламентирани сроковете за изготвяне на индивидуалната оценка на потребностите, съответно реда на нова такава, както и за издаването на индивидуалните административни актове - заповед за отпускането на финансовата подкрепа по ЗХУ, която се връчва и на лицето.

2. Какви резултати са постигнати?

Към 30 юни 2019 г. реалният брой на хората с трайни увреждания, на които е предоставена месечна финансова подкрепа са 680 318. В сравнение със същия период за 2018 г. броят на лицата, които са получавали месечна добавка за социална интеграция по отменения ЗИХУ е бил 497 121, с което се отчита ръст по отношение на оказаната подкрепа за 183 197 правоимащи лица. Данните показват, че за 498 764 лица е осигурен по-висок размер на предоставената финансова подкрепа по реда на новия закон. Към 30 юни 2019 г. изразходваните средства за месечната финансова подкрепа по чл. 70 от ЗХУ са в размер на 219 055 161,74 лв. Отчетните данни показват, че всички хора с увреждания получават финансова подкрепа или в по-висок размер, или в размер не по-малък от размера, получаван през предходната година. Съгласно ЗХУ за хората със степен на увреждане от 50 до 70,99% месечната финансова подкрепа е в размер на 7% от линията на бедност (348 лв. за 2019 г.), което прави 24,36 лв. За хората със степен на увреждане от 71 до 90% помощта е 15% от линията на бедност или 52,20 лв. Хората с над 90% степен на увреждане получават 25% от линията на бедност или 87 лв. За тази група увеличението в сравнение с миналата година е минимум с 12 лв. За хората с над 90% степен на увреждане с определена чужда помощ, които получават пенсия за инвалидност поради общо заболяване или поради трудова злополука или професионална болест финансовата подкрепа е в размер на 30% от линията на бедност или 104,40 лв., което е с над 30 лв. повече в сравнение с 2018 г. Най-голямо увеличение на финансовата подкрепа получават хората с над 90% степен на увреждане с право на чужда помощ, които получават социална пенсия за инвалидност. В тази категория към края на месец юни попадат 13 407 души, които съгласно новото законодателство получават финансова подкрепа в размер на 57% от линията на бедност или 198,36 лв. За тази група финансовата подкрепа е увеличена с около 123 лв. в сравнение с 2018 г.

Съгласно утвърдената за 2019 г. бюджетна програма „Интеграция на хората с

увреждания“ към „Политика в областта на хората с увреждания“ на МТСП, очакваното изпълнение за обезпечаване на месечната финансова подкрепа по ЗХУ е в размер на 403 863 213 лв. Допълнителният финансов ресурс от държавния бюджет, осигурен за обезпечаване на новото законодателство в областта на политиката за хората с увреждания през 2019 г. е в размер на 150 млн. лв. През следващите години се очаква финансовият ресурс да нараства съобразно ежегодно определената линия на бедност.

За периода 01.04.2019 г. - 30.06.2019 г. общият брой на подадените заявления-декларации за изготвяне на индивидуална оценка на потребностите със заявена потребност от лична помощ е 4 225. Най-голям брой заявления за изготвяне на индивидуална оценка на потребностите са подадени в област София - град, област Пловдив, област Плевен и област Варна. За същия период броят на издадените направления за включване в механизма лична помощ, съгласно разпоредбите на ЗХУ е 3 294. Разпределението им, съобразно степента на зависимост/затруднения е, както следва: 2 957 лица с определена четвърта степен на тотална зависимост/затруднения, 287 лица попадат в трета степен на много тежка зависимост/затруднения, 42 във втора степен на тежка зависимост/затруднения и само 8 лица са с определена първа степен на умерена зависимост/затруднения. Общият брой часове е 416 993 на месечна база.

Относително малкият брой правоимащи лица, заявили включване в механизма лична помощ показва, че този социален инструмент все още не е добил популярност и занапред предстои да бъде разгърнат.

Най-висока активност се наблюдава сред лицата с над 90% трайно намалена работоспособност или вид и степен на увреждане, с определена чужда помощ. Те са с най-голям дял сред подалите заявления – 3 951 лица, което съставлява 94%.

От всички 3 294 издадени направления за лична помощ, 3 136 са за лица с над 90% с чужда помощ, което съставлява 95 % от направлението. В зависимост от вида на определената степен на зависимост/затруднения, направлението, издадени на лицата с над 90% с чужда помощ, имат следното разпределение:

- 90% от всички направления са за лица с определена четвърта степен на тотална зависимост/затруднения – до 168 часа месечно право на лична помощ (2824 лица);

- 8,6% от всички направления са за лица с определена трета степен на много тежка зависимост/затруднения – до 84 часа месечно право на лична помощ (268 лица);

- 1,2% от всички направления са за лица с определена втора степен на тежка зависимост/затруднения – до 42 часа месечно право на лична помощ (37 лица);

- 0,2% от всички направления са за лица с определена първа степен на умерена зависимост/затруднения – до 15 часа месечно право на лична помощ (7 лица).

От общия определен месечен брой часове за лична помощ (416 993 часа), 95% са за лица с определени над 90% трайно намалена работоспособност или вид и степен на увреждане, с определена чужда помощ (395 878 часа).

При децата с издадени направления за включване в механизма лична помощ (154 броя), преобладава дялът на тези с над 50% вид и степен на увреждане с определена чужда помощ. Те съставляват 98% от всички издадени направления за деца (151 броя), като в зависимост от вида на определената степен на зависимост/затруднения тяхното разпределение е следното:

- 84,7% са издадените направления за деца с определена четвърта степен на тотална зависимост/затруднения – до 168 часа месечно право на лична помощ (128 деца);

- 12% са издадените направления за деца с определена трета степен на много тежка зависимост/затруднения – до 84 часа месечно право на лична помощ (18 деца);

- 2,6% са издадените направления за деца с определена втора степен на тежка зависимост/затруднения – до 42 часа месечно право на лична помощ (4 деца);

- 0,7% са издадените направления за деца с определена първа степен на умерена зависимост/затруднения – до 15 часа месечно право на лична помощ (1 дете).

Само 2% е дялът на децата с определени над 90% вид и степен на увреждане без определена чужда помощ (3 направления).

До 31.03.2019 г. включително хората с увреждания имаха възможност да заявят предоставяне на съответен вид финансова подкрепа въз основа на заявление-декларация по образец, без да се изготвя индивидуална оценка на потребностите.

След влизането в сила на Методиката финансовата подкрепа по ЗХУ се отпуска след изготвяне на индивидуална оценка на потребностите, по ред, посочен в ППЗХУ.

Предоставената финансова подкрепа по реда на ЗХУ за първото полугодие на 2019 г., има следните натурални и финансови измерения:

- за месец януари 2019 г. броят на лицата, на които е осигурена финансова подкрепа по ЗХУ е 576 499, от които 575 478 лица са получили месечна финансова подкрепа, като изразходваните бюджетни средства са в размер на 34 730 874,38 лв., а целеви помощи са предоставени на 7 077 лица, като изразходваните бюджетни средства са в размер на 2 394 468,71 лв. Осигурени са целеви помощи ПСПСМИ в 6 218 случая, от тях за 317 деца. Средствата са в размер на 2 467 049 лв. За наем на общинско жилище са отпуснати 754 целеви помощи, в размер на 25 749 лв. За балнеолечение и/или рехабилитационни услуги са отпуснати 104 целеви помощи в размер на 32 851 лв. За приспособяване на жилище е отпусната 1 целева помощ, за чието обезпечаване са осигурени 696 лв.;

- за месец февруари 2019 г. броят на лицата, на които е предоставена финансова подкрепа е 617 236, от които 614 293 лица са получили месечна финансова подкрепа в размер на 36 566 225,58 лв., а целеви помощи – 8 439 лица, в размер на 2 823 282,18 лв. Осигурени са целеви помощи за ПСПСМИ в 7 341 случая, за 2 753 096 лв., от тях за 281 деца, в размер на 115 991 лв. За наем на общинско жилище са отпуснати 1 007 целеви помощи, в размер на 40 329 лв. За балнеолечение и/или рехабилитационни услуги са отпуснати 91 целеви помощи в размер на 29 857 лв.;

- за месец март 2019 г. броят на лицата, на които е предоставена финансова подкрепа е 639 701, от които 636 079 лица са получили месечна финансова подкрепа в размер на 37 443 600,24 лв., а целеви помощи – 9 500 лица, в размер на 3 114 726,02 лв. Осигурени са целеви помощи за ПСПСМИ в 8 280 случая, за 3 016 893 лв., от тях за 316 деца, в размер на 140 289 лв. За наем на общинско жилище са отпуснати 1 038 целеви помощи, в размер на 35 410 лв. За балнеолечение и/или рехабилитационни услуги са отпуснати 181 целеви помощи, в размер на 61 031 лв. За покупка на лично моторно превозно средство е отпусната 1 целева помощ в размер на 1 392 лв.;

- за месец април 2019 г. броят на лицата, на които е предоставена финансова подкрепа е 635 274, от които 633 001 лица са получили месечна финансова подкрепа в размер на 36 565 130,46 лв., а целеви помощи – 6 216 лица, в размер на 2 061 850,98 лв. Осигурени са целеви помощи за ПСПСМИ в 5 006 случая, за 1 967 317 лв., от тях за 206 деца, в размер на 95 745 лв. За наем на общинско жилище са отпуснати 1 045 целеви помощи, в размер на 35 738 лв. За балнеолечение и/или рехабилитационни услуги са отпуснати 164 целеви помощи, в размер на 58 101 лв. За приспособяване на жилище е отпусната 1 целева помощ в размер на 695 лв.;

- за месец май 2019 г. броят на лицата, на които е предоставена финансова подкрепа е 641 158, от които 639 083 лица са получили месечна финансова подкрепа в размер на 36 867 698,91 лв., а целеви помощи – 6 104 лица, в размер на 2 142 192,83 лв. Осигурени са целеви помощи за ПСПСМИ в 4 767 случая, за 2 004 383 лв., от тях за 178 деца, в размер на 87 978 лв. За наем на общинско жилище са отпуснати 1 054 целеви помощи, в размер на 36 065 лв. За балнеолечение и/или рехабилитационни услуги са отпуснати 190 целеви помощи, в размер на 65 314 лв. За приспособяване на жилище са отпуснати 2 целеви помощи, в размер на 1 376 лв., а за покупка на лично моторно превозно средство – 1 целева помощ в размер на 1 392 лв.;

- за месец юни 2019 г. броят на лицата, на които е предоставена финансова подкрепа е 645 370, от които 642 255 лица са получили месечна финансова подкрепа в размер на 36 881 047,53 лв., а целеви помощи – 8 633 лица, в размер на 2 960 751,06 лв. Осигурени са целеви помощи за ПСПСМИ в 7 092 случая, за 2 732 720,23 лв., от тях за 258 деца, в размер на 132 480,80 лв. За наем на общинско жилище са отпуснати 1 056

целеве помощи, в размер на 36 456,73 лв. За балнеолечение и/или рехабилитационни услуги са отпуснати 325 целеви помощи, в размер на 125 898,67 лв. За приспособяване на жилище са отпуснати 5 целеви помощи, в размер на 3 478,00 лв.

3. Разрешени ли са проблемите, чието елиминирание е преследвано с въвеждането на нормативните промени?

Констатациите показаха, че предходният модел на изготвяне на социална оценка не отговори на очакванията на обществото и не допринесе за повишаване ефективността на процеса по реално социално приобщаване и предоставяне на адекватна подкрепа на хората с увреждания, предвид препоръчителния незадължителен характер на оценката, която нямаше собствена правна природа. Друга слаба страна на модела бе липсата на координация между всички участващи в процеса органи и организации и последващи действия по упражняването на контрол.

Нормативните разпоредби за определяне на индивидуалните потребности на хората с увреждания за отпускане на месечна добавка за социална интеграция, влязоха в сила от 01.01.2005 г. със ЗИХУ. В глава трета на ЗИХУ и Правилника за неговото прилагане уреждаше реда за оценяване на увреждането и на възможностите за интеграция. Въведената социалната оценка трябваше да създаде условия и гаранции за равнопоставеност на хората с увреждания при предоставяне и упражняване на правата им по ЗИХУ и да им осигури социална подкрепа за постигане на независим живот и пълноценна интеграция в обществения живот. Социалната оценка се изготвяше на база медицинската експертиза по методика, утвърдена от министъра на труда и социалната политика. Тя включваше:

- мотивирано предложение за отпускане на месечна добавка за социална интеграция по чл. 42 от ЗИХУ, ако се установи, че е необходимо отпускането ѝ;
- мотивирано предложение за отпускане на финансова подкрепа по чл. 41а от ЗИХУ, което не се прилагаше, поради липсата на финансов ресурс, условия и ред за отпускането на помощта. Социалната оценка имаше препоръчителен, а не задължителен характер, но бе необходима за отпускане на месечна добавка за социална интеграция за хората с увреждания. По информация от ДСП, бяха констатирани трудности при провеждане на редовни заседания на Консултативната комисия поради системни отсъствия на експерти от други институции. В някои от по-малките населени места липсват лекари, психолози, педагози или експерти от дирекциите „Бюро по труда“, които да бъдат включени в състава на комисиите. От 2005 г. до въвеждането на новото законодателство изготвянето на социална оценка на хората с увреждания не допринесе за повишаване ефективността на процеса по социална подкрепа на хората с увреждания, тъй като тя практически се свеждаше до преценка на правото за отпускане на месечната добавка за социална интеграция.

С оглед на гореизложеното се наложи промяна в механизма за определяне на индивидуалните потребности, което да създаде необходимата основа за промяна в цялостния подход за приобщаване на хората с трайни увреждания и преценка на потребностите и възможностите им. Преди влизането в сила на новата правна рамка, реалните възможности на лицата на база образование, квалификация и професионална реализация, във връзка с условията на труд, и другите възможности за тяхното социално включване не бяха водещ фактор при извършване на оценката. От една страна това се дължи на конкретно регламентираното право на месечна добавка за социална интеграция в чл. чл. 42а, 42б, 42в, 42г, 42е и 42ж от ЗИХУ, на база установените им от медицинска експертиза вид и степен на увреждане. От друга страна този модел на подпомагане не стимулира активността на лицата с трайни увреждания в процеса на тяхната интеграция, което не създава необходимите условия за ефективност на процеса на оценка. Друга слаба страна на предходния механизъм е липсата на координация между всички участващи в процеса институции за осъществяване на контрол над целия процес.

Цитираната проблематика рефлектира върху неотложната необходимост за разработването на ново законодателството, иновативни подходи и модели, с което да се

постави начало на реформата в областта.

Поради тази причина бе въведен нов модел за извършване на комплексна индивидуалната оценка при съобразяване с:

- функционалността на човека с увреждане, а именно физическа, психическа, интелектуална и сетивна;

- външните обстоятелства, които обективно да позволяват на човека с увреждане да реализира функционалността си чрез съответните действия;

- волята на човека с увреждане и неговото желание за извършване на конкретни действия (с изключение на възможността недостатъчното желание да бъде израз на болест, и да става въпрос за функционално нарушение).

- необходимостта за регламентиране на обективен начин на изчисляване на броя часове за предоставяне на механизма лична помощ.

Методика за извършване на индивидуална оценка на потребностите от подкрепа за хората с увреждания доизгражда новата правна рамка, която ясно постави началото на реформата в социалната сфера, в частност политиката за правата на хората с увреждания. Методиката е съществена част от действащата от началото на 2019 г. нормативна уредба, която урежда обществените отношения, свързани с гарантиране на правата на хората с увреждания в Република България. Основава се на био-психо-социалния модел при съобразяване на Международната класификация на функционирането, уврежданията и здравето на Световната здравна организация, позната още като ICF, и обхваща девет области на живота, които са обект на обследване в процеса на оценка.

Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания изисква при оценяване на увреждането и на възможностите за социално приобщаване да се прилага индивидуален подход, което налага промени върху регулацията за провеждане на оценката, издаване на решение за предоставяне на подкрепа, възможности за обжалване и процедури за получаване на необходимата подкрепа.

По обща оценка на заинтересованите страни, на управленските структури, отговорни за решаването на тези въпроси, както и на независимите експерти, предходния модел не съответстваше на очакванията за постигане на целите за приобщаване и социално включване на хората с увреждания, чиито специфични потребности, произтичащи от тяхното състояние и съществуващи бариери не се отчитат. Не бе достатъчно застъпен, а в не малко случаи липсваше индивидуалният подход при предоставянето на необходимата подкрепа. От направен анализ на цялостния процес на планиране и финансиране на дейностите за хора с увреждания на преден план излизаше потребността от ясно, точно и конкретно определяне на координиращ център на процеса.

Но тъй като работата с хората с увреждания има хоризонтален характер, в нейното планиране и осъществяване трябва да участват различни субекти, разполагащи със собствени бюджети, ролята на координиращ център е от изключителна важност за недопускането на разпиляването на средства, за дублиране на дейности и най-важното - за насочване на ограничените публични ресурси в най-неотложните области, за задоволяване на приоритетните потребности на хората с увреждания. Новата правна рамка оптимизира процесите в този аспект, като очерта хоризонталния характер на държавната политика в областта на правата на хората с увреждания.

Индивидуалната оценка на потребностите, включително оценката за потребността от предоставяне на социални услуги, лична помощ или друг вид подкрепа при условия и по ред, определени със закон, се изготвя по Методиката за извършване на индивидуална оценка на потребностите от подкрепа за хората с увреждания, приета от Министерския съвет. Въз основа на заключенията на индивидуалната оценка на потребностите се издават направления за предоставяне на социални услуги, лична помощ (с определен брой часове) и друг вид услуги, за които е установено, че лицата имат потребност. Направленията имат задължителен характер за компетентните институции, а изготвянето им се осъществява в системата на един орган – АСП.

4. Възникнали ли са нови проблеми и ако да какви?

Във връзка с прилагането на новото законодателство са изготвени анкетни карти и е проведено анкетно проучване на територията на цялата страна, във всичките териториални структури на АСП, за срещаните затруднения при изготвяне на индивидуална оценка на потребностите на хората с увреждания. Анкетните карти са попълнени от 903 служители на специализираните отдели на ДСП, в резултат на което е обобщена и анализирана следната информация относно трудностите при попълване на формуляра за самооценка на потребностите от хората с увреждания:

- Формулярът за самооценка на потребностите е разработен в съответствие със структурата по чл. 3, ал. 1, т. 4 – 10 от Методиката, с цел информацията да се използва при осъществяването на личния контакт с човека с увреждане и при попълване на Компонент II от Приложение № 2 към Методиката. Попълването на формуляра за самооценка на потребностите затруднява хората с увреждания и техните близки. Независимо от многообразието на въпросите и затрудненията, което срещат заявителите, служителите се стремят да прилагат индивидуален подход към всеки човек при разясняването за попълване на формуляра за самооценка. Консултирането на лицата изисква време и въпреки разясненията, голяма част от хората с увреждания трудно се ориентират в попълването на формуляра и респективно в заявяването на потребностите си. Наблюдават се случаи, в които правоимащите лица заявяват нежелание за попълване на формуляра за самооценка и изразяват своето мнение по отношение осигуряването на правата им (предимно в негативен аспект, в резултат на неразбиране). Някои от въпросите във формуляра се възприемат като подвеждащи. Има и случаи, в които хората с увреждания механично заграждат отговори, които не съответстват на реалното им състояние и потребности или заявяват, че не желаят изготвяне на индивидуална оценка на потребностите, защото не искат включване в механизма лична помощ. Често е налице аналогия със „стария ред“ (до 31.12.2018 г.). Затруднения се наблюдават сред възрастните хора и хората с интелектуална и психическа недостатъчност, които по принцип са сред най-уязвимите целеви групи. В много от случаите формулярът за самооценка не се попълва от човека с увреждане, поради вида на заболяването (лежачо болни лица след прекаран инсулт, инфаркт, други тежки заболявания, при които лицата не могат да комуникират, и др.). Не са редки и случаите, при които в стремежа си да получат по-голям брой часове за лична помощ, упълномощените лица попълват във формуляра за самооценка невярна информация.

- Необходимото време за попълване на Приложение № 2 към Методиката от водещия случая служител, в това число при констатиран различен вид недостатъчност и при заявена потребност от лична помощ, е отразено като проблематика за социалните работници. На практика изготвянето на индивидуалната оценка на потребностите на едно лице при заявена потребност от включване в механизма лична помощ - Приложение № 2 и Компонент I и Компонент II от Приложение № 1 от Методиката, отнема между 45 и 120 минути, в зависимост от вида на увреждането. Най-много време е необходимо при оценяване на хората с интелектуална недостатъчност и при хората с множество увреждания. При оценка на потребността за включване в механизма лична помощ, самооценката на хората с увреждания не съответства напълно на реалната им житейска ситуация и нужди.

Провеждането на заседание на специализирания отдел към ДСП отнема между 10 и 30 минути на случай, което се удължава, ако е налице заявена потребност от лична помощ. Възможно е продължителността на заседанието да трае както 2 часа, така и цял работен ден (в ДСП с голям териториален обхват и съответно по-голям брой хора с увреждания). На едно заседание се изготвят между 50 и 120 индивидуални оценки на потребностите, когато случаите касаят единствено заявена потребност от финансова подкрепа. Броят на проведените през съответен месец заседания на специализираните отдели също е различен и зависи от организацията на работа в ДСП, както и от броя на подадените заявления. В някои ДСП почти ежедневно се провеждат заседания, а в други се провежда по 1 заседание месечно. В преобладаващият брой ДСП е установена

практика, подадените заявления-декларации, в които няма заявена необходимост от лична помощ, да се разглеждат в по-кратки срокове, за да се осигурят своевременно необходимостите на хората с увреждания. При заявена спешна необходимост от осигуряване на целева помощ за изработване, покупка и/или ремонт на ПСПСМИ, както и при заявена необходимост от предоставяне на целева помощ за балнеолечение и/или рехабилитационни услуги, се налагат извънредни заседания на специализирания отдел.

- Налице са възникнали затруднения при определяне на степента на зависимост от грижи в Приложение № 2 от Методиката. От предоставената информация е установено, че хората с увреждания не заявяват желание и не участват в заседанията на специализирания отдел, при изготвяне на оценката на необходимостите им, предвид че могат да реализират това право по закон.

За избягването на субективизъм, към настоящия момент в голяма част от ДСП посещенията на адреса се извършват от двама социални работници.

IV. ЦЕЛИ И ЕФЕКТИВНОСТ НА НОРМАТИВНИЯ АКТ

С последващата оценка на въздействието се анализира постигането на целите и ефективността на Методиката. Оценката изследва степента, в която разпоредбите на Методиката са постигнали целта си, независимо дали това се дължи на конкретната политика, съответно на изменението в действащото законодателство. Що се отнася до ефективността, оценката анализира напредъка в постигането на целите в резултат от прилагането. Чрез ОВ се търсят доказателства, насочени към изясняването на въпросите защо, дали и как установените промени се свързват с новата регулация, какъв е напредъкът в постигането на целите до момента, какъв е приносът на нововъведения подход, както и доколко са ефективни предприетите действия за постигане на поставените й цели.

Общи цели

1. Насърчаване, защита и гарантиране на правата на хората с увреждания и тяхната подкрепа за социално приобщаване.
2. Гарантиране на равноправното и пълноценно упражняване на правата на хората с увреждания.
3. Личен избор, независимост, равнопоставеност, достъпност, пълноценно и ефективно участие в обществения живот на хората с увреждания и техните семейства.

Специфични цели:

1. Предоставяне от държавата на необходимата и адекватна социално-икономическа подкрепа за хората с увреждания, чрез която да бъдат максимално приобщени в обществото.
2. Правата на хората с увреждания да се гарантират по начин, който да осигурява зачитане на човешкото им достойнство чрез прилагане на индивидуален подход и оценка на необходимостите им.

Оперативни цели:

1. Регламентиране на начина на изготвяне на индивидуалната оценка на необходимостите на хората с увреждания, включително оценката за необходимостта от предоставяне на социални услуги, лична помощ или друг вид подкрепа при условия и по ред, определени със закон.
2. Прилагане на индивидуален подход спрямо правоимащите лица при оценяване на реалните им потребности и вида на подкрепата, от която се нуждаят, в т.ч.
  - 2.1. уреждане на нов механизъм/ред за извършване на индивидуална оценка на необходимостите;
  - 2.2. създаване на условия за социално приобщаване на хората с увреждания;
  - 2.3. стимулиране на трудовата заетост и други приоритетни области.

Инструменти за постигане на целите:

В Методиката е залегнал био-психо-социалния модел. Методиката регламентира три компонента на оценката. Първият включва информация за човека с увреждане във връзка с обстоятелства от социален, семеен, битов, здравен характер и други, свързани с неговите затруднения и възможността за неговото социално приобщаване, посочена във формуляр за самооценка. Вторият компонент съдържа обективни констатации относно наличните функционални затруднения и бариери при изпълнение на ежедневните и други дейности. Третият компонент включва заключения, свързани с конкретни целенасочени подкрепящи мерки, в съответствие със заявените и установени индивидуални потребности на човека с увреждане. Предвид това резултатът от извършването на индивидуалната оценка е получаване на детайлна информация от органа за социално подпомагане за ситуацията относно участието на човека с увреждане в обществото и установяване на индивидуалните потребности от подкрепа. Всички стъпки в рамките на цялостния процес при изготвяне на индивидуалната оценка следва да бъдат персонално адаптирани към потребностите на човека с увреждане, което е съобразено и с основните искания при стартиране на реформата в областта на правата за хората с увреждания. В тази връзка Методиката регламентира обективен и иновативен начин на измерване на автономията на човека с увреждане и необходимостта да бъде подпомогнат в осъществяването на конкретни дейности, приоритетно в ежедневния живот. Изчисляването на броя часове за предоставяне на механизма лична помощ за всеки човек с увреждане е базирано на четири степенна скала на зависимост/затруднения, регламентирана в ЗЛП.

Разработените унифицирани образци на Индивидуална оценка на потребностите за хората с увреждания (Приложение №1) и Формуляр за попълване от служител, водещ случая при извършване на индивидуалната оценка (Приложение № 2) не позволява наличието на интерпретации при оценяването от страна на социалните работници. Въпросите, дефинирани във Приложение № 2 към проекта на Методика са унифицирани с оглед приложимостта им към отделните възрастови групи.

Въведената възрастова диференциация позволява всеобхватност и равнопоставеност при оценяването на отделните целеви групи от правоимащи лица. В тази връзка изчисляването на конкретният месечен брой часове за предоставяне на лична помощ за човека с увреждане се извършва съобразно възрастовата група, в която попада човекът с увреждане и в съответствие с изчислени за целта коефициенти, при съобразяване с регламентиранията ограничения, съгласно § 2 от Преходните и заключителни разпоредби на ЗЛП, по отношение на ползвателите на лична помощ и максималният брой часове, който би могъл да се предоставя за лична помощ до 31 декември 2020 г.

С въвеждането на новата правна рамка индивидуалната оценка на потребностите се изготвя от специализирани отдели в ДСП към АСП, което предполага по-голяма оперативност и гъвкавост при оптимизиране на процесите, свързани с вътрешно-организационни дейности.

В сравнение с предходния модел не се налага организиране на заседания с представители от други институции, като отпада рискът за наличието на незаинтересованост в този аспект и трудоемкост за реалното изпълнение на дейността по същинското изготвяне на индивидуалната оценка.

Индивидуална оценка на потребностите се изготвя по искане на:

1. човека с увреждане или упълномощено от него лице;
2. родителя (осиновителя), настойника или попечителя на човек с увреждане;
3. член на семейството, при когото е настанено дете с увреждане по реда на чл. 26 от Закона за закрила на детето;
4. ръководителя на специализирана институция или социална услуга – резидентен тип, в която е настанено дете с увреждане;
5. директора на дирекция „Социално подпомагане“ към Агенцията за социално подпомагане при самосезиране.

С оглед на горното е разширен обхвата на заявяване за оценяване, предвид отделните специфични обстоятелства и различните житейски ситуации. Детайлно е

прецизиран и същевременно е разширен кръгът на лицата, които могат да подадат искане за изготвяне на индивидуална оценка на потребностите, с оглед защитата на интереси и правата на хората с увреждания и създаване на улеснен достъп.

Социалните работници имат изградени партньорства с отделните институции и организации на местно ниво, поради което имат възможност да обменят информация по отношение на услугите, за които насочват лицата и които са извън областта на тяхната функционална компетентност.

V. ЕФИКАСНОСТ НА НОРМАТИВНИЯ АКТ

В този раздел ОВ извършва анализ на ефикасността, който разглежда в детайли разходите и ползите от оценяваната методика, като идентифицира кои фактори са причина за разходите, респективно за ползите. Ефикасността отчита връзката между вложените ресурси и промените, породени от тях, които могат да бъдат както положителни, така и отрицателни.

С приемането на новата правна рамка се оптимизират процесите по отношение на гарантиране на правата на хората с увреждания и повече български граждани с увреждания имат възможност да получат подкрепа, съобразно заявените и установени потребности.

Видно от представената информация в частта „Текуща ситуация“, постигнатите резултати след влизането в сила на Методиката са показателни за наличието на ефикасност на нормативния акт. Ежемесечното увеличение на броя на хората с увреждания, които се възползват от финансовата подкрепа по ЗХУ е доказателство, че разпоредбите на влезлия в сила от 01.04.2019 г. нормативен акт благоприятстват осигуряването на необходимия вид подкрепа за хората с увреждания.

От друга страна подобна тенденция е показателна за това, че разпоредбите на Методиката не са в противоречие със законовите делегации, както и не са предпоставка за ограничаване на правата на хората с увреждания, дадени им по закон, което да налага нейното изменение и допълнение.

VI. УСТОЙЧИВОСТ И СЪГЛАСУВАНОСТ

В тази част от последващата ОВ се анализира устойчивостта на предприетите действия като се установява доколко е постигнато трайно решаване на идентифицираните проблеми. В конкретния случай ОВ дава отговор на въпросите къде и как предприетите действия допринасят за постигане на преследваните цели и как се съчетават или не се съчетават с други действащи в същата област мерки, което води до ефективност, съответно до неефективност.

Новият подход при оценяване на хората с увреждания предоставя възможност на правоимащите лица да заявяват своите потребности от оказване на подкрепа, като същата се осигурява въз основа на реално установяване на заявените потребности на база на обследване на житейската ситуация и текущо състояние. Това обезпечава съгласуваността на двустранните взаимоотношения, респективно между органите на социално подпомагане и хората с увреждания, като адекватната подкрепа винаги предполага устойчивост и създава гаранция за предоставянето на бюджетни средства по предназначение в дългосрочен аспект, водещо до социално приобщаване в отделни области.

VII. ПОЛЕЗНОСТ И РЕЛЕВАНТНОСТ

В този раздел последващата ОВ изследва полезността на Методиката, разбирана като степента на удовлетворяване на очакванията на адресатите на нормативния акт, на база събраните данни и становищата, които са представени в рамките на проведените обсъждания. Освен това, тук ОВ анализира и релевантността на Методиката като проверява дали нейните цели продължават да съответстват на потребностите и проблемите и разглежда връзката между нуждите и проблемите в обществото и целите, които са били поставени пред нормативните промени.

За първи път в законодателството в областта на политиката за правата на хората с увреждания се дава гласност, публичност и абсолютна прозрачност на процесите и проблематиката. Въведен е подход, който толерира волята и активното включване на самия човек, като му се предоставя възможност да представи срещаните от него зависимости/затруднения, както и да заяви конкретни мерки за подкрепа, които той счита, че ще са от полза в процеса на неговото социално приобщаване.

Анализът на въведените законодателни промени разкрива следните проблеми: Основният проблем възниква от това, че надделява статуквото сред правоимащите лица и често е налице дезинформираност. С въвеждането на новия подход от първостепенно значение е отчитане на волята, целите, реалните потребности през призмата и възприятието на конкретния бенефициент. Разработеният формуляр за самооценка създава затруднения за лицата при попълване, предвид обширния формат, в който е разгърнат и недостатъчната информираност сред лицата относно заявяване на съответните потребности. С преминаването на преходния период, повишаване на осведомеността, повече разяснения и консултации биха съдействали за преодоляване на това препятствие и бариера пред правоимащите и разбирането, че те следва да са активен, а не пасивен участник в целия процес.

VIII. ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ

1. Действащото законодателство в областта на правата на хората с увреждания до голяма степен е допринесло за създаването на непрекъсната ангажираност от страна на заинтересованите страни, мониторинг на всички предприети действия, от една страна и в рамките на множество дебати, провеждани в различен формат, бе постигнато сближаване на позициите по всички основни положения на новото законодателство, с цел да се изгради модел, който в максимална степен да удовлетворява исканията на хората с увреждания и същевременно да отговаря на изискванията на Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания. Последващото оценяване на прилагането на нормативния акт сочи, че не са необходими допълнителни изменения в него, които да отговорят на актуалните проблеми, особено като се вземе предвид краткият оценяван период.

2. С оглед краткия период на оценяване на въздействията от приемането на нормативния акт се предлага извършването на индивидуалната оценка на потребностите да продължи да се осъществява по установения ред, като същевременно ще бъдат изследвани в дълбочина както поставените цели и постигнатите резултати от прилагането на Методиката, така и ефективността и резултатността на процеса по оценяване на потребностите от подкрепа на хората с увреждания, включително и необходимостта от усъвършенстване на механизма за отпускане на финансова подкрепа, определяне броя часове лична помощ и друг вид подкрепа определена със закон.

3. Във връзка с изложените констатации и предоставени данни по прилагане на нормативния акт, към настоящия момент са налице следните конкретни предложения за оптимизиране на процесите, свързани с изготвянето на индивидуалната оценка на потребностите на хората с увреждания, съгласно Методиката за извършване на индивидуална оценка на потребностите от подкрепа за хората с увреждания, които могат да бъдат обобщени по следния начин:

- Прецизиране и опростяване на формуляра за самооценка.

Съгласно чл. 21, ал. 3, т. 2 от ЗХУ формулярът за самооценка на потребностите се утвърждава от изпълнителния директор на АСП, при съобразяване със структурата по чл. 3, ал. 1, т. 4 – 10 от Методиката. С оглед на констатираните чрез настоящата оценка проблемни области, свързани със затруднения при попълването на формуляра за самооценка от страна на хората с увреждания и/или техните законни представители, би следвало да се предприемат действия за промяна в неговата структура и съдържания. В процеса по прецизиране и опростяване на формуляра следва да се включат широк кръг

заинтересовани страни, които да вземат участие при изменението и допълнението на новия инструмент, който в максимална степен да удовлетворява както хората с увреждания, така и служителите, които в последствие ще използват попълнената в него информация.

- Повишаване на информираността по всички възможни достъпни канали, за да достигнат до правоимащите лица, което да гарантира, че същите ще реализират правата си.

- Подобряване в организационен аспект и мобилизиране в работата на отделите по изготвяне на оценката. Първоначалната по-голяма натовареност и затруднения с въвеждането на новия подход в преходния период са очаквани и допустими. Процесът по изготвяне на индивидуалната оценка на потребностите се състои от няколко стъпки, като този процес би могъл да бъде оптимизиран с предприемането на вътрешно-организационна дейност.

- Провеждане на периодични обучения на служителите с оглед повишаване на квалификацията и осведомеността по правоприлагането на релевантните нормативни актове.

ЗА ДИРЕКТОР НА ДИРЕКЦИЯ

„ПОЛИТИКА ЗА ХОРАТА С УВРЕЖДЕНИЯ,

РАВНИ ВЪЗМОЖНОСТИ И СОЦИАЛНИ ПОМОЩИ“:   /П/

/Съгласно Заповед № ЧР2-1805 от 09.08.2019 г./

МАРИН БАЙЧЕВ

Дата: 12.08.2019 г.